

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA (23—25 NOIEMBRIE 1981)

Ședința plenară festivă de deschidere a lucrărilor sesiunii științifice a avut loc la 23 noiembrie 1981, ora 10,30, în sala de recepție a muzeului.

În prezidiu au fost prezenți tovarășii: Elena Borodi, secretar al Comitetului județean Constanța al P.C.R., Octavia Ivan, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă Constanța, Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța, Constantin Preda, directorul Institutului de arheologie București, Gheorghe Zaharia, director adjunct al Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., general Eugen Bantea, Andrei Aricescu, Hadrian Daicoviciu, Simion Tavitian.

În cuvântul inaugural tovarășul A. Rădulescu a salutat prezența la această manifestare tradițională a reprezentanților organelor locale de partid și de stat, a membrilor prezidiului, a tuturor invitaților și participanților la lucrările sesiunii.

Tovarășa Elena Borodi a rostit în continuare, *cuvântul de salut* din partea Comitetului județean de partid Constanța.

După o scurtă pauză directorul instituției a prezentat *Darea de seamă asupra activității muzeului în perioada noiembrie 1980—noiembrie 1981*.

Tot în ședința plenară au fost prezentate, în continuare, următoarele lucrări:

— S. Tavitian: *Dezarmarea — imperativ vital pentru existența și progresul umanității*.

— C. Preda: *Unele considerații privind geții din Dobrogea în sec. VI—IV î.e.n.*

— R. Florescu: *Țara lui Dromichaites*.

— E. Bantea: *1879 — un analist belgian despre armata română în războiul pentru Independență*.

După amiază, începînd de la orele 16, lucrările sesiunii s-au desfășurat pe secții.

La secția I : *Arheologia comunei primitive*, lucrările au fost conduse de tov. E. Comșa și S. Marinescu-Bîlcu.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— Caraivan Glicherie : *Evoluția geologică a zonei Mamaia în cuaternarul târziu.*

— E. Comșa : *Contribuții privind practicarea vânătorii în cursul epocii neolitice.*

— El. Lăzurcă : *Cercetări arheologice în stațiunea neolitică de la Carcaliu (jud. Tulcea).*

— P. Hașotti : *Contribuții la începutul epocii neolitice în Dobrogea.*

— S. Marinescu-Bîlcu : *În legătură cu câteva opinii ale unor cercetători străini asupra neoliticului românesc.*

— A. Lászlo : *Noi observații privind tehnica de construcție a locuințelor în aria culturii Ariușd-Cucuteni.*

În cadrul discuțiilor, tov. M. Brudiu a întrebat pe tov. C. Glicherie dacă transgresiunile și regresiunile au avut vreo influență în sud-estul Moldovei și nord-estul Munteniei, iar tov. S. Marinescu-Bîlcu întreabă dacă există un raport între transgresiuni și climă. Tov. C. Glicherie arată că transgresiunile au avut efecte locale dar nu se pot stabili influențe ale lor asupra climei. Tov. M. Brudiu arată că în sud-estul Moldovei și nord-estul Munteniei au avut loc transformări tectonice care nu se datoresc transgresiunilor.

Tov. S. Marinescu Bîlcu întreabă pe tov. E. Comșa cum se explică prezența elanului, iar pe tov. El. Lăzurcă dacă a constatat un sincronism Cernavodă I — Gumelnița A₂. Tov. E. Comșa răspunde că este posibilă apariția elanului la sfârșitul culturii Gumelnița. Tov. El. Lăzurcă arată că a surprins în săpătură sincronismul Cernavodă I — Gumelnița A₂. Tov. Seb. Morintz arată că materialul Cernavodă I de la Carcaliu este foarte timpuriu.

În încheierea discuțiilor, tov. E. Comșa a ținut să aprecieze lucrările prezentate pentru prețioasele contribuții pe care le-au adus la cunoașterea neoliticului românesc.

Paralel s-au desfășurat în cadrul secției a II-a lucrările colocviului cu tema : *Problemele păcii și războiului în orașele greco-romane din Dobrogea*, organizat de Institutul de arheologie București și Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța.

La secția IV : *Arheologie greco-romană*, lucrările au fost conduse de prof. Hadrian Daicoviciu și Bucur Mitrea.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— N. Conovici, M. Neagu : *Noi ștampile de amfore elenistice din zona brațului Borcea.*

— L. Buzoianu : *Importul amforelor thasiene la Tomis în perioada elenistică.*

— El. Bârlădeanu Zavatin : *Statuete de teracotă într-un complex funerar din sec. IV î.e.n. descoperit la Mangalia.*

— H. Daicoviciu : *Cu privire la cronologia cetății dacice de la Costești.*

— B. Mitrea : *Contribuții la studiul tezaurului de la Dăieni.*

— Gh. Poenaru-Bordea, Cr. Vlădescu : *Elemente de cult la Praetorium în sec. II—III e.n.*

— M. Zahariade : *Cu privire la organizarea și istoria Legiunii II Herculea din Dobrogea la sfârșitul sec. III e.n.*

— Cr. Alexandrescu : *Două piese de podoabă din sticlă descoperite în Nordul Dobrogei.*

În cadrul discuțiilor, tov. I. Barnea, referindu-se la comunicarea prezentată de tov. Gh. Poenaru-Bordea și Cr. Vlădescu, afirmă că este de acord cu interpretarea dată de autori și îi sfătuiește să aibă în vedere și descoperirile de la Herculaneum. În legătură cu reprezentarea peștelui ca simbol creștin, se poate admite pentru Dacia Inferioară perioadă de sfârșit a sec. III e.n. Alte descoperiri din aceeași perioadă ar fi două geme de la Romula. În ceea ce privește interpretarea dată hileștilor (milenariștilor), tov. I. Barnea consideră că trebuiesc văzute și alte reprezentări eretice cu inscripția respectivă.

Tov. Cl. Băluță întreabă dacă pe cărămida cu inscripția EOM este mortar și dacă ornamentul intră în inscripție. Răspunsul este negativ la ambele întrebări.

Referitor la aceeași cărămidă, tov. N. Conovici a întrebat dacă înaintea literei D ar fi sfârșitul unei alte litere. I se răspunde că este posibil dar că este greu de precizat, întrucît pe cărămidă se află o spărtură.

Tov. H. Diacoviciu subliniază faptul că e normal să apară monumente și reprezentări creștine din sec. III e.n. Cultura Daciei Inferioare este mai legată de zonele orientale și ca urmare este normal să existe aici o precedentă.

Referitor la comunicarea tov. M. Zahariade, tov. I. Barnea consideră că în problema garnizoanei Legiunii II Herculea discuția părea încheiată : este o greșeală a Itinerariului Antoninian fixarea garnizoanei legiunii la Noviodunum, sediul ei fiind la Troesmis. Interpretarea din Notitia Dignitatum este justă. Tov. M. Zahariade aduce o contribuție în sensul că se poate admite ca sediu temporar al Leg. II Herculea și Noviodunum.

Tov. H. Daicoviciu întreabă dacă legiunile își schimbă reciproc locurile. Tov. M. Zahariade răspunde că inițial se pare că Leg. II Herculea își avea sediul la Noviodunum și Leg. I Iovia la Troesmis și avansează ipoteza că la baza organizării inițiale a stat un criteriu de tipul Inferior/Superior din organizarea provinciilor. Despre Legiunea I Iovia nu avem dovezi la Troesmis.

Tov. H. Daicoviciu întreabă, în continuare dacă nu se poate admite nu o schimbare reciprocă, ci una singură : cea a Legiunii II Herculea la Noviodunum, întrucît este logic ca primul sediu al legiunii să fi fost la Noviodunum. Ipoteza mai poate fi dezbătută, în orice caz comunicarea este interesantă.

Referitor la comunicarea tov. Cr. Alexandrescu, tov. I. Barnea semnaleză un obiect asemănător celui prezentat la Dinogetia în strat feudal. În ceea ce privește cea de-a doua piesă din comunicare, este în mod sigur vorba despre reprezentarea lui Daniil în groapa cu lei.

La secția VI : *Arheologia și istoria evului mdeiu* lucrările au fost conduse de tov. P. Diaconu și P. I. Panait.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— M. Comșa : *Pescuitul în Dobrogea în timpul feudalismului timpuriu*.

— S. Baraschi, T. Papasima : *Un cuptor de piatră din epoca feudală de la Păcuiul lui Soare*.

— I. Vasiliu : *Cronologia obiectelor de podoabă din cimitirul feudal timpuriu de la Isaccea*.

— G. Custurea : *Considerații asupra circulației monetare de la Păcuiul lui Soare în sec. al XI-lea*.

— P. Diaconu, A. Panaitescu : *Tehnica presării la bijuteriile de la Păcuiul lui Soare*.

— M. Guziec : *Elemente de medicină legală în pravilele lui Matei Basarab și Vasile Lupu*.

— V. Eskenazi : *Pe marginea relațiilor dintre Dobrotici și Genova între 1360—1387*.

— E. Oberländer : *Monedele lui Nogai și Tchaka*.

— Gh. Mănucu-Adameșteanu : *Despre vasele sfero-conice descoperite la Nufărul*.

— D. Căpățînă : *Un tun din sec. al XV-lea descoperit în cetatea medievală Giurgiu — campania arheologică 1981*.

— A. Murat : *Două documente inedite privind relațiile româno-otomane la mijlocul sec. al XVI-lea*.

În cadrul discuțiilor, tov. P. Diaconu a apreciat lucrarea tov. M. Comșa și subliniază, la rîndul său, vechea tradiție a pescuitului la românii din regiunea Dunării de Jos. Referitor la lucrarea tov. S. Baraschi — T. Papasima, același vorbitor consideră, ca și autorii comunicării de altfel, că este vorba de un cuptor de pîine al garnizoanei cantonate în insulă.

Tot tov. P. Diaconu face pe marginea comunicării tov. I. Vasiliu o referire la concepția iubirii de frumos la Tukidides.

În legătură cu comunicarea prezentată de tov. G. Custurea, tov. P. Diaconu propune ca „Vladimir Monomahul“ să fie înlocuit cu „Constantin Monomahul“. În Dobrogea avem în sec. al XI-lea o puternică circulație monetară, Dobrogea fiind în continuare dominată de bizantini (alți istorici susțineau pentru sec. al XI-lea dominația pecenegă în Dobrogea).

În încheierea discuțiilor, tov. P. Diaconu ține să aprecieze valoarea comunicării tov. M. Guziec.

La secția VII : *Istoria modernă*, lucrările au fost conduse de tov. A. Ghiată și Gh. Dumitrașcu.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— A. Ghiță : *Circulația cărții românești în Dobrogea în sec. XVIII—XIX.*

— C. Șerban : *Mărturii contemporane relative la orașul Constanța de la jumătatea sec. al XIX-lea (1853—1855).*

— Gh. Dumitrașcu : *Instituții de cultură și de cult ale românilor din Dobrogea înainte de 1877. Studiu statistic.*

— C. Căzănișteanu : *Mari comandanți de oști pe teritoriul Dobrogei.*

— Al. Vlădăreanu : *Războiul pentru cucerirea Independenței de stat a României. Acțiuni militare desfășurate în Balta Ialomitei, (1877—1878).*

— R. Ciuceanu : *Patriotismul lui Remus Opreanu exprimat în convingerile sale istorice.*

— A. Dușu, Cr. Păunescu : *Preocupări privind modernizarea Dobrogei în debaterile Parlamentului român (1880—1885).*

— M. Suceveanu : *Contribuții la cunoașterea istoricului bibliotecilor publice și școlare din județul Constanța la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea.*

Marti, 24 noiembrie 1981.

Au continuat lucrările colocviului *Problemele păcii și războiului în orașele greco-romane din Dobrogea.*

La secția III : *Civilizația thraco-getică* lucrările au fost conduse de tov. Vl. Iliescu și Seb. Morintz.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— Seb. Morintz : *Probleme cu privire la hallstattul timpuriu și mijlociu în Dobrogea.*

— C. Iconomu : *Atestări de fibule hallstattiene în descoperirile de la Brădicești (jud. Iași).*

— Em. Moscalu : *Rezultatele săpăturilor în tumulul hallstattian de la Bujorul (jud. Teleorman).*

— M. Mănucu-Adameșteanu : *Citeva observații asupra amforelor grecești arhaice în așezarea de la Vișina, com. Jurilovca.*

— M. Irimia : *Ceramica geto-dacică din Dobrogea în lumina cercetărilor de la Bugeac.*

— V. Sirbu : *Importuri grecești în nord-estul Cîmpiei Române (sec. V—I î.e.n.).*

— M. Tîrcu : *Îndeletniciri ale geto-dacilor din centrul Cîmpiei Române.*

— C. Pop : *Unitatea artistică a geto-dacilor.*

— V. Lica : *Wilhelm Bessel și religia geților.*

În cadrul discuțiilor, tov. Vl. Iliescu apreciază comunicarea tov. V. Lica din punct de vedere al metodologiei aplicate și ține să sublinieze faptul că interpretările lui Bessel își păstrează valabilitatea și astăzi.

Tov. M. Irimia consideră foarte utilă comunicarea tov. Seb. Morintz, care pune în discuție probleme ale Hallstattului mijlociu și tir-

ziu prin reluarea săpăturilor de la Babadag. Probabil că în curînd se va trece la o reconsiderare a unor descoperiri, cum sînt cele de la Rasova-Malul Roșu. La Gura Canliei nu se întîlnesc străchinile cu buza lată și evazată.

Referitor la aceeași comunicare, tov. E. Comșa ține să-i sublinieze importanța, mai ales datorită noilor considerații exprimate cu privire la întinderea arealului Babadag III.

În legătură cu comunicarea tov. M. Turcu, tov. Em. Moscalu nu este de acord cu datarea cuptorului de la Cățelul Nou în sec. IV—VII și nu aprobă părerea că arderea ceramicii geto-dacice se făcea în gropi deschise.

Tov. N. Hartușche subliniază legăturile existente între culturile Babadag III și Basarabi. Consideră că lucrarea tov. Seb. Morintz trebuie să insiste asupra trecerii de la Babadag I la Babadag II. Așezarea de la Mazîru (jud. Brăila) o atribuie orizontului Babadag I.

Tov. N. Conovici apreciază materialele de la Brădicești, prezentate de tov. C. Iconomu ca foarte interesante și consideră că există analogii chiar mai timpurii decît sec. VII—VI î.e.n.

În legătură cu comunicarea tov. M. Mănușcu-Adameșteanu vorbitorul consideră că a făcut un pas înainte în privința cunoașterii penetrației amforelor grecești neștampilate. Referitor la comunicarea prezentată de tov. M. Irimia, tov. N. Conovici subliniază procentajul ridicat al ceramicii lucrate la roată în așezarea de la Bugeac.

Tov. M. Irimia, pe baza descoperirilor de la Bugeac și Gura Canliei, distinge două categorii de ceramică cenușie: 1) ceramică cenușie din pastă de foarte bună calitate, care poate fi produsul atelierelor din orașele pontice; 2) ceramică cenușie dintr-o pastă cu mult nisip, insuficient arsă și grosolan prelucrată, categorie care poate fi produsă în atelierele locale din sud-vestul Dobrogei. Pentru această epocă, producția locală poate fi în cantitate mare, geții imitînd ceramica grecească cerută tot mai mult pe piață.

Tov. C. Iconomu precizează că a datat depozitul de la Brădicești după celt. Fibulele descoperite în Tracia și în România (Poiana, Giumbași) sînt datate în sec. VI î.e.n. Materialele Basarabi I nu au fost găsite. De altfel, materiale din epoca bronzului ajung pînă în Hallstatt, posibil și celtul descoperit.

Concluzionînd, tov. Seb. Morintz admite că în jud. Iași poate fi vorba de un Hallstatt mijlociu care nu are aspect Basarabi. Consideră toate comunicările prezentate ca foarte utile, atît ca material prezentat cît și ca interpretare.

La secția IV: *Arheologie clasică romană*, lucrările au fost conduse de tov. Cr. Vlădescu și B. Mitrea.

Au fost prezentate următoarele comunicări:

— C. Petolescu: *Aspecte ale istoriei Daciei oglindită în emisiunile monetare din timpul lui Filip Arabul.*

— A. Spiridon: *Bazele economice ale continuității romane și românești.*

— A. Rădulescu, M. Bărbulescu : *Descoperiri epigrafice recente.*
 — C. Petolescu : *Un praefect al flotei moesice.*
 — C. Mușețeanu : *Cîteva fragmente sculpturale de epocă romană din Dobrogea.*

— A. Rădulescu, Gh. Papuc, Tr. Cliante : *Un edificiu inedit din Tomis. Materiale arheologice.*

— V. Lungu, C. Chera-Mărgineanu : *Noi morminte de epocă romană din necropolele Tomisului.*

— M. Brudiu : *Informații preliminare despre două morminte tumulare din necropola castellum-ului roman de la Galați.*

— P. I. Panait : *Materiale și tipuri de construcții în așezările feudale din centrul Cîmpiei Române.*

— R. Șt. Ciobanu : *Vlad Țepeș și Dobrogea.*

În cadrul discuțiilor, tov. I. Barnea, referindu-se la comunicarea tovarășilor A. Rădulescu, Gh. Papuc și Tr. Cliante, arată importanța edificiului săpat la Tomis și propune crearea unei comisii care să avizeze intrarea acestui obiectiv în circuitul turistic și arheologic al țării.

Tov. R. Șt. Ciobanu, referindu-se la comunicarea tov. A. Spiridon, insistă asupra raportului civilizației geto-dace cu cea romană, arătînd că apariția civilizației fierului la geto-daci prefațează acest raport. Apoi arată că termenul de „entitate metafizică“ nu este folosit de prof. Salle. Subliniază, în continuare, importanța lucrării specificînd că și prof. Sacerdoțeanu a pus problema continuității în privința instituțiilor (obștea sătească), iar în ceea ce privește relația dintre zadrugă (la populația slavă), obște (la geto-daci) și marca germană (cu altă structură) trebuie operate anumite disjunctii.

Tov. I. Barnea subliniază, în încheiere, înalta ținută științifică a tuturor lucrărilor prezentate.

La secția VII : *Istoria modernă*, lucrările au fost conduse de tov. Al. Porțeanu și C. Căzanișteanu. Au fost prezentate următoarele lucrări :

— Oct. Georgescu : *O așezare veche românească — Dăieni.*

— M. Bălăbănescu : *Contribuția învățătorilor dobrogeni la Etymologicum Magnum Romaniae (1884—1885).*

— A. Pop : *Activitatea Serviciului sanitar al județului Constanța între anii 1878—1900.*

— I. Bitoleanu : *Citakii dobrogeni — legendă sau adevăr.*

— M. Luca : *Informații în legătură cu prezența italienilor în Dobrogea pe baza unor documente de arhivă.*

— G. Lungu : *Dezvoltarea comerțului și a instituțiilor de credit din județul Constanța (1878—1916).*

— P. Zaharia, L. Serghie : *Dezvoltarea economică a județului Tulcea între anii 1878—1916.*

— L. Deaconu : *Considerații cu privire la activitatea desfășurată de Nicolae Titulescu pentru desăvîrșirea statului național unitar român (1915—1918).*

— M. Savin : *Lucrări edilitare în județul Constanța la începutul sec. XX.*

— Al. Porțeanu : *Rădăcinile istorice ale culturii socialiste românești și rolul lor în desăvârșirea unității culturale a poporului român.*

— G. Boroandă : *Un document inedit cu privire la activitatea bricului Mircea — jurnalul istoric.*

— M. Guziec, V. Solomin : *Activitatea portuară — factor de progres al societății românești în perioada modernă.*

— C. Atanasiu : *Jurnalul istoric al Diviziei de Mare (1901—1934).*

În după amiaza aceleiași zile a avut loc o deplasare pentru documentare la șantierele arheologice de la Ovidiu și Mangalia.

Miercuri, 25 noiembrie 1981, au continuat lucrările pe secții.

La secția V — *Arheologia romano-bizantină*, lucrările au fost conduse de tov. I. Barnea. S-au prezentat următoarele comunicări :

— Cl. Băluță : *Sigilia mortariorum identice în nordul Dobrogei și în Dacia.*

— Fl. Topoleanu : *Noile descoperiri arheologice de la Isaccea.*

— Gh. Papuc : *Despre apeductele Tomisului.*

— M. Bucovală : *Materialul vitric din fortăreața romano-bizantină de la Ovidiu (municipiul Constanța).*

— A. Opaț : *Unele considerații privind două tipuri de amfore romano-bizantine.*

— V. H. Bauman : *Observații asupra cercetărilor arheologice din villa romano-tîrzie de lângă Telița (jud. Tulcea).*

— Oct. Bounegru : *Precizări privind cohors musculorum Schyiticorum.*

— Al. Barnea, M. Mărgineanu-Cîrstoiu : *Basilica romană de la Tropaeum Traiani.*

— S. Ștefan : *Cetatea romană tîrzie de la Murighiol, studiu aerofotogrametric.*

— M. Coja : *O cataramă romano-bizantină de la Argamum.*

— I. Barnea : *Sigilii bizantine inedite de la Durostorum.*

— C. Chiriac : *Monede bizantine și unele probleme privind istoria regiunilor de la sud de Carpați la sfîrșitul secolului al VI-lea.*

În cadrul discuțiilor tov. M. Comșa întreabă pe tov. C. Chiriac în legătură cu direcția atacurilor din vremea lui Baicu. Se răspunde că direcția acestor atacuri a fost de la vest spre est. Tov. B. Mitrea subliniază importanța descoperirilor numismatice menționate de tov. C. Chiriac în comunicarea sa și care pot proba cadrul defensivei romane la Dunăre. În legătură cu aceeași comunicare tov. M. Comșa arată că autorul ei a încercat să stabilească faze de pătrundere a slavilor în zona de la sud de Carpați, dar a avut în vedere numai descoperirile monetare. Trebuie, însă, utilizate și informațiile izvoarelor istorice scrise, care îi amintesc pe slavi în sec. al VI-lea în această zonă.

Tov. V. Bauman informează că există așezări navale fortificate în apropierea viliei rustice de la Sarica (Niculițel).

Tov. I. Barnea, referindu-se la inscripția de pe catarama care a făcut obiectul comunicării tov. M. Coja, consideră că se referă la proprietar și nu la arhanghelul Mihail.

Tov. Al. Barnea pune în legătură tezaurul de la Gropeni cu distrugerea de la Piatra Frecăței.

La secția a VII-a de *Istorie contemporană* lucrările au fost conduse de tov. A. Ghiață și M. Badea. Au fost prezentate următoarele comunicări :

— D. Rădulescu : *Contribuții ale gânditorilor militari români la opera de asigurare a independenței, suveranității și integrității României (1919—1933)*.

— C. Botoran : *Semnificația tratatului de la Neuilly — Seine în evoluția relațiilor româno-bulgare*.

— S. Lascu : *Contribuții la cunoașterea istoricului organizațiilor social-democratice din Dobrogea în perioada interbelică*.

— D. Mindru : *Aspecte culturale și științifice în presa dobrogeană interbelică*.

— I. Talpeș : *Poziția României în contextul crizei europene din vara anului 1938*.

— M. Păvăloiu : *Aspecte ale stării de spirit a marinarilor din Dobrogea în lumina unor informații secrete (1940—1944)*.

— M. Ionescu : *Istoria națională — componentă majoră a propagandei Partidului Comunist Român în anii rezistenței antifasciste*.

— M. Badea : *Istoriografia ca armă de luptă împotriva fascismului*.

— M. Moldoveanu : *Rezistența românească în context european*.

— M. Drugă : *Din agenda de lucru a primului prefect comunist din județul Constanța*.

— C. Scafeș : *Acțiuni militare pe litoralul românesc al Mării Negre în campania anului 1916 (un memoriu inedit privind evacuarea Constanței)*.

Lucrările secției a VIII-a — *Memorialistică, muzeografie, artă și etnografie* — au fost conduse de Fl. Cruceru și L. Marcu.

Au fost susținute următoarele comunicări :

— I. Oberländer-Tirnovanu : *Aspecte ale realizării bazei de date arheologice în cadrul sistemului informativ de evidență a patrimoniului cultural național*.

— I. Marcu : *Aspecte ale vieții de familie la megleniții din Dobrogea*.

— I. Cojocar : *Aspecte ale motivului pomului vieții pe țesăturile orientale din Dobrogea*.

— Fl. Cruceru : *Lucrări de patrimoniu în Muzeul de artă Constanța — D. Ghiață*.

— D. Păuleanu : *Lucian Grigorescu inedit*.

— A. Fărcașiu : *Tipuri specifice de activități educative în Muzeul de artă din Constanța*.

— V. Graur : *Marea în concepția lui George Enescu*.